

УДК 364.04(438)

Т.І. Коленіченко, к. пед. н., доцент,
М.В. Сидоренко, магістрант

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща – історія розвитку соціальної роботи та сучасний стан; визначені принципи здійснення соціальної роботи; розкрито основні організації та соціальні проекти для людей похилого віку.

Ключові слова: соціальна робота, соціальна підтримка, людина похилого віку, організації соціальної допомоги, соціальні проекти для людей похилого віку.

Т.И. Колениченко, к. пед. н., доцент,
М.В. Сидоренко, магістрант

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ОСОБЕННОСТЕЙ СОЦИАЛЬНОЙ РАБОТЫ С ЛЮДЬМИ ПРЕКЛОННОГО ВОЗРАСТА В РЕСПУБЛИКЕ ПОЛЬША

Аннотация. В статье осуществлен теоретический анализ особенностей социальной работы с пожилыми людьми в Республике Польша – история развития социальной работы и современное состояние; определены принципы осуществления социальной работы; раскрыты основные организации и социальные проекты для людей пожилого возраста.

Ключевые слова: социальная работа, социальная поддержка, человек преклонного возраста, организации социальной помощи, социальные проекты для людей пожилого возраста.

T.I. Kolenichenko, Ph. D., Associate Professor,
M.V. Sydorenko, Postgraduate Student

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF INVESTIGATION OF SOCIAL WORK FEATURES WITH THE ELDERLY PEOPLE IN POLAND

Abstract. The article provides theoretical analysis of the features social work with the elderly person in Republic of Poland – history of social work and the current state; identified principles of social work; describe key organization and social projects for the elderly person.

Keywords: social work, social support, an elderly person, social support organization, social projects for the elderly person.

Постановка проблеми. Республіка Польща є західним сусідом України та пов'язує ці дві країни довгий історичний шлях та багато спільних культурних традицій. Зараз Польща є країною-членом ЄС зі значно вищим рівнем економічного розвитку та життям населення. Однак, в Польщі, не зважаючи на високий рівень розвитку, існує багато соціальних проблем вирішенням яких займаються соціальні працівники та різноманітні соціальні установи.

Як і в більшості країн ЄС та і в Польщі, розвиток суспільства визначається ставленням до дітей та до людей похилого віку. Слід зазначити, що польська реальність соціальної роботи з людьми похилого віку виглядає на так добре, в порівнянні з іншими розвинутими країнами-членами ЄС, однак дана ситуація з кожним роком покращується. До осіб похилого віку в Польщі відносять чоловіків від 65 років та жінок старше 60 років. Для країни характерне поступове зростання кількості осіб похилого віку – так в 1990 році до них належали 13% населення, в 2000 – вже 15%, в 2010 – 16,5%, а в 2015 – більше 20%. Для країни також, як і для розвинених країн, характерні процеси старіння населення, які призводять до формування нових проблем суспільства та шляхів їх подолання.

Люди похилого віку різняться своїми психологічними особливостями, визначаються специфікою життєдіяльності, особливостями розвитку та потребують специфічного підходу до вирішення проблем, які існують у даній категорії населення. Вважаємо за доречне проаналізувати особливості людей похилого віку як об'єктів соціальної роботи. Отже, біологічні особливості розвитку людини похилого віку зумовлюють те, що для даного віку характерна акцентуація певних рис характеру - від отриманого досвіду люди похилого віку починають по іншому сприймати оточуючий їх світ. У людей похилого віку виникають проблеми, пов'язані із зменшенням комунікативного кола, непотрібністю суспільству, неспроможністю бути корисним, проблеми у стосунках із членами сім'ї та молоддю. Окрім того, деякі люди похилого віку потребують сторонньої допомоги із-за неспроможності задовольнити свої основні потреби. Таким чином, ми можемо стверджувати, що люди похилого віку – це досить важка у роботі категорія клієнтів соціальної роботи. Саме тому, для роботи з даною категорією клієнтів у соціального працівника мають бути сформовані професійні компетенції, які він набув під час навчання у ВНЗ.

Беручи до уваги досвід Польщі, то впроваджуючи ряд проектів в рамках яких відбувається підготовка майбутніх спеціалістів до соціальної роботи з людьми похилого віку, поляки усвідомлено готують висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівців, оскільки розуміють, що даний вид професійної діяльності є важливим для суспільства.

Актуальність теми дослідження. В зв'язку з цим, дослідження особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща є актуальним, оскільки отриманий досвід можна спроектувати на Україну. Адже дана країна є нашим близьким сусідом в зв'язку з чим має багато спільних традицій та історію, а також пройшла схожий етап формування з країни постсоціалістичного табору до заможного члена ЄС з впливаючими від цього особливостями розвитку системи соціальної роботи з людьми похилого віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням особливостей со-

ціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща присвячені наукові праці багатьох вчених, таких-як Хелени Радлінської, Едити Бонк, Халіни Борч, Магдалени Бури-Задрога, Кароліни Бучкевич, Пшемислава Клуга, Катажини Ліпки-Шостак, Тадеуша Парновські, Бети Подлашек, Юлі Анастасії Шинкевич-Віловської, Магдалени Сікори, Бети Тарновської, Анни Туліковської, Паоліни Вуйцек, Йоани Зінкевич, Магдалени Жулік, Піотра Блендовського, Анни Лещинської-Рейхерт та інших.

Виділення недосліджених раніше частин загальної проблеми. Проаналізувавши наукові доробки вищезазначених вчених, предметом дослідження яких були особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща, можна стверджувати, що важливим завданням соціальних працівників є формування таких умов проживання для людей похилого віку, які б дозволили їм комфортно відчувати себе після досягнення похилого віку.

Метою нашої статті є аналіз особливостей соціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща. Об'єктом дослідження є процес соціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща, предметом дослідження – особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща.

Постановка завдання:

а) проаналізувати історичний процес розвитку вирішення питань проблем соціальної допомоги людям похилого віку в Республіці Польща;

б) розглянути сучасні особливості соціальної роботи з людьми похилого віку в Республіці Польща.

Виклад основного матеріалу. Для початку, вважаємо за доцільне, визначити рамки висвітленої проблеми. Відділ народонаселення Департаменту з економічних і соціальних питань ООН визначає, що на сучасний час в світі відбувається активне старіння населення. Старіння людей або «посивіння планети» є результатом зниження смертності та народжуваності. Процес призводить до відносного скорочення частки дітей і збільшення частки людей похилого віку у структурі світової популяції населення. Світова частка осіб похилого віку (віком 60 років або старше) у 2015 році становить 901 мільйонів людей, що становить 12% світової кількості населення. При це, кількість населення у віці 60 років та вище зростає зі швидкістю 3,26% на рік до загальної кількості осіб похилого віку. Не виключенням є і Європа, яка зараз має великий відсоток населення у віці 60 років та старше (24%) [10, с. 7]. Щодо Республіки Польщі, то як показують дані Головного управління статистики, станом на 2015 рік в країні проживає 38 419 тис. осіб, з яких 8 799 тис. осіб (22,9%) відносяться до категорії 60 років та старше [4, с. 167].

Як бачимо, проблема «сивого населення» характерна для Республіки Польщі. Частка даної категорії осіб в загальній структурі населення зараз складає 22,9%, що є трохи меншим показником, ніж в загальному в Європі. Однак, данні вказують на поступове зростання загальної частки даних осіб в структурі населення, що є характерним для розвинених країн. Як наслідок, така ситуація сприяє розвитку різних форм соціальної роботи з людьми похилого віку серед польських науковців.

Щодо історичного аналізу проблеми, то слід зазначити, що протягом багатьох

століть можновладці країни не звертали увагу на категорію населення – люди похилого віку. Довгий час тільки завдяки роботі церкви, а також в певній мірі польських аристократів і багатих землевласників, для даних осіб організували притулки по догляду за самотніми літніми людьми та центри надання одягу та продуктів. Ситуація покращилася тільки в першій половині ХХ століття з початком розвитку системи соціальної роботи в Польщі. Завдяки поширенню американського досвіду першопроходців соціальної роботи, такі як Мері Річмонд, Джейн Адамс, Джозефі Шо Лоуелл, Берти Рейнолдс та інших, вже у 20-х роках ХХ століття в Польщі під відомством Хелени Радлінської почалась організація навчальних курсів для підготовки працівників соціальних установ. У 1925 році нею був створений відділ соціально-педагогічної роботи в Вільному польському університеті в Варшаві на базі післядипломної освіти. У 1936 році даний університет почав навчання за напрямком магістра в галузі педагогічних наук. Значний розвиток соціальної роботи відбувався і в школах соціального працівника в Кракові та Познані. Однак, Друга Світова війна та наступний період дещо призупинив розвиток галузі, відкинувши її на задвірки суспільства. В період з 1945 по 1988 рік підготовка соціальних працівників та дослідження в даній сфері проводились тільки на кафедрі соціальної педагогіки Лодзинського університету та школах соціальних працівників в Варшаві та Познані. В 1989 році тільки 40% соціальних працівників мали відповідний рівень підготовки та професійну кваліфікацію [5]. Однак, після подій 1989 року, падіння комуністичного уряду в обличчі Польської народної республіки та становлення демократичної третьої Республіки Польщі починається новий етап розвитку соціальної роботи. Внаслідок перших реформ був прийнятий закон «Про соціальну допомогу» від 29 листопада 1990 року. На його основі потім відбулося формування системи підготовки кадрів соціальної роботи та організації досліджень в даній сфері.

Сьогодні соціальна робота з людьми похилого віку розглядається як місія зміцнення добробуту літніх людей (як сімей так і самотніх осіб), допомога, підтримка і розширення особистої незалежності і активності шляхом зміцнення здатності до самостійної діяльності, а також вирішити (або допомогти вирішити) проблеми в особистих взаємовідносинах з іншими людьми в середовищі [8, с. 3].

Стандарти соціальної роботи з людьми похилого віку передбачають наступні напрямки роботи:

1. Індивідуальна соціальна робота: робота з окремою людиною похилого віку;
2. Групова соціальна робота: робота з сім'єю та іншими близькими родичами (у тому числі знайомими сусідами, які є близькими особами), як правило, при участі самої літньої особи (клієнта)
3. Соціальна робота в середовищі: робота з більш широким колом спілкування клієнта (навколишнє середовище проживання особи похилого віку)

Соціальна політика по відношенню до осіб похилого віку впливає з доктрини соціальної політики до якої відносяться наступні принципи:

1. Принцип допомоги (субсидіарності);
2. Принцип комплексності оцінки потреб;
3. Принцип локальності [9, с. 114].

Принцип допомоги (субсидіарності) передбачає прийняття певного порядку, в

якому різні установи забезпечують соціальну підтримку людей похилого віку. Слід зазначити, що цей принцип впливає з вчення Римсько-католицької церкви. Відповідно до цього принципу, першим об'єктом надання підтримки літній людині має бути сім'я, якщо вона існує і може задовольнити фінансові та організаційні потреби в наданні допомоги. Якщо сім'я не може взяти на себе зобов'язання з опіки особи похилого віку то це на себе беруть соціальні організації та установи. Ними можуть бути соціальна група сусідів, релігійна громада, місцеві неурядові організації та державні установи. Метою принципу є забезпечення вирішення соціальних проблем через розвиток численних організації громадянського суспільства, основною ідеєю яких є принцип «допомога задля самодопомоги». При цьому, субсидіарність означає значну роль регіональних та місцевих суб'єктів, що беруть участь у громадських справах. Це зумовлено тим, що вирішення ряду проблем на місцевому рівні краще служить вирішенню соціальних проблем, ніж державні програми соціального забезпечення в сфері соціальної політики. Крім того, субсидіарність спрямована на розвиток соціальної солідарності та децентралізації з використанням можливостей цивільного сектору.

Принцип комплексності оцінки потреб передбачає необхідність комплексного аналізу ситуації в місцевому співтоваристві в плані здоров'я, умов життя і доходів сім'ї особи похилого віку. Діагностика повинна включати в себе оцінку ситуації відносно потреб громади і повинна визначити можливість задоволення своїх потреб особи похилого віку в рамках існуючої інфраструктури [1, с. 177].

Принцип локальності щодо осіб похилого віку виникає з принципу субсидіарності. Місцева громада дозволяє більш ефективно реалізовувати цілі політики відносно людей похилого віку. В конкретних випадках, вона повинна відповідати локальним потребам і можливостям. За словами дослідника Піотра Блендовського «Локальну соціальну політику по відношенню до осіб похилого віку можна назвати як різні прояви активності, реалізовані на терені діяльності установ місцевого самоврядування в рамках їх власних завдань та місцевих ініціатив» [1, с. 177].

Дані принципи грають важливу роль у функціонуванні системи соціальної роботи в Республіці Польщі. В зв'язку з тим, що значну роль в допомозі особами похилого віку держава віддає об'єднанням людей, як наслідок, на сучасний час в країні існують різного роду важливі організації, які займаються питаннями, пов'язаними з даною категорією населення, зокрема:

1. Союз польських пенсіонерів та інвалідів – організація бере участь у створенні та підтримці «Клубів Сеньйора», які являють собою невеликі громадські об'єднання для осіб похилого віку, в яких вони можуть проводити свій вільний час та організувати різного роду заходи. Він також надає продовольчу допомогу нужденним і організує реабілітацію та відпочинок для осіб похилого віку.

2. Польське геронтологічне товариство – це наукова організація, що об'єднує фахівців з різних галузей науки. Вона організує зустрічі та симпозиуми, в основному, в галузі геронтології та геріатрії.

3. Польський комітет соціальної допомоги «PKPS» – бере участь в освітній діяльності та підготовки кадрів до роботи з особами похилого віку. «PKPS»

співпрацює з аналогічними організаціями в Європейському Союзі.

4. Польський Червоний Хрест – неурядова організація, яка займається допомогою різним верствам населення. Вона також працює з особами похилого віку в клубі сеньйора.

5. Катірас Польща – католицька благодійна асоціація. Її основна діяльність полягає організації захисту здоров'я та реабілітації людей похилого віку, а також в організації різних форм проживання для даної групи осіб.

6. Крайове представництво пенсіонерів та осіб з обмеженими можливостями – об'єднання з 26 організації пенсіонерів, ветеранів та осіб з обмеженими можливостями, яка має справу з вирішення проблем вказаних груп.

7. Об'єднання будинків опіки та пансіонатів для сеньйорів – основне завдання цієї організації полягає в підвищенні рівня та якості послуг будинків осіб похилого віку та інших центрів для сеньйорів [2, с. 109-111]

Польська система соціальної роботи з людьми похилого віку включає в себе три основні категорії, які входять у сферу діяльності соціальної політики, а саме медичну, соціальну допомогу та підтримку. При цьому, дана система організовується на трьох рівнях діяльності:

1. Державні інституції (органи державної влади та самоврядування);
2. Приватні інституції (комерційні фірми);
3. Благодійні інституції (організації без отримання прибутку, як цілі) [3, с. 17].

Даний розподіл на рівні дозволяє якомога ефективніше задовольняти основні потреби осіб похилого віку. Окрім того, органи державної адміністрації співпрацюють з іншими рівнями з метою покращення якості соціальної допомоги даній категорії населення.

В Польщі виділяють наступні форми соціальної допомоги для осіб похилого віку:

1. Опіка на дому – допомога надається за місцем проживання особи, яка її потребує. Ця форма полягає у наданні послуг, які полягають в допомозі при повсякденній діяльності, а також медичній допомозі і догляді;

2. Щоденний дім соціальної допомоги (або щоденний дім побуту) – цей тип об'єкта дозволяє особами похилого віку продовжувати залишатися в своєму власному будинку, в той же час отримуючи від організації матеріальну допомогу для щоденного життя. Їх основним завданням є створення належних умов та емоційної підтримки для осіб похилого віку. Організації, які займаються даним видом діяльності, звільняють сім'ї особи похилого віку від обов'язків догляду за нею на протязі дня;

3. Місцевий дім самопомоги – одним з пріоритетних завдань таких центрів є інтеграція в місці проживання осіб похилого віку, які через різні хвороби, особливо психічні, мають проблеми в повсякденній діяльності. В ньому проводяться заняття для розвитку рухово-моторних та інтелектуальних вмінь;

4. Будинки соціальної допомоги – призначений для людей, які потребують постійного догляду і медичної допомоги, оскільки через хворобу не в змозі нормально функціонувати в суспільстві і повсякденному житті. Діяльність даних будинків направлена на створення якнайкращих умов життя, які були б відповідні будинкам з родиною, в яких мешкають особи похилого віку;

5. Приватні будинки опіки – створені окремими недержавними організаціями та схожі за формою на будинки соціальної допомоги.

6. Заклади догляду, опіки та лікування – вони є стаціонарними установами системи охорони здоров'я та не відносяться до соціальної допомоги. Їх діяльність окреслена в рамках медичного страхування в Національному фонді охорони здоров'я (NFZ). Вони також можуть здійснювати комерційну діяльність та належать до приватної власності або органів місцевого самоврядування. Вони також здійснюють денний догляд хворих, які не потребують госпіталізації. Для цього типу установ характерно, як правило, тримати людей, які через фінансову скруту і важкий стан не здатні зупинитися в іншому місці проживання.

7. Хоспіс – будинки для невиліковно хворих. Догляд проводиться як в будинках пацієнтів, а також у спеціальних школах. Хоспіс надає послуги в галузі медичної допомоги, догляду, духовного та соціального. Діяльність таких установ в більшості випадків ґрунтується на добровільних засадах, хоча більша частина персоналу працює повний робочий день.

8. Клуби Сеньйора – доволі популярні групи організації осіб похилого віку, які являють собою місце зустрічі в якому організуються заняття та заходи з урахуванням потреб осіб. Їх основна функція полягає у соціалізації осіб похилого віку, їх активності та забезпеченні контакту з культурою [2, с. 113-119].

Окремо слід відмітити, що найбільшою популярністю в Республіці Польща серед осіб похилого віку користуються саме клуби сеньйора. Такий клуб є осередком, який займається розвитком культурного, освітнього, соціального і рекреаційного життя літніх людей. Участь у такому клубі є прекрасною можливістю для активного відпочинку, розвитку хобі та пристрастей, а також отримання нових відчуттів і переживань. Ведучі даної установи докладають розумні зусилля, щоб пристосувати пропозиції занять з урахуванням потреб та інтересів заінтересованих членів. Окрім культурно-артистичних та освітніх функцій так, клуби сеньйора часто виконують функції допомоги, приймаючи на себе завдання допомогти найбільш нужденним, хворим і самотнім учасникам. Головними цілями, які реалізує клуб сеньйора є забезпечення належних умов для приємного та корисного дозвілля, розвитку своїх інтересів та підтримки і зміцнення соціальних контактів товариськості [7, с. 5].

В системі соціальної роботи Республіки Польща за останні роки також були реалізовані та розвиваються наступні соціальні проекти, направлені на допомогу особами похилого віку, зокрема:

1. «Суспільний банк часу». Вперше був реалізований в Тчеві. Зараз він розвивається в суспільстві, як метод соціальної роботи, який полягає в ініціюванні руху груп підтримки людей, постраждалих від соціальної ізоляції у вигляді розміщення в створеному суспільному банку послуг певних послуг з метою наступного взаємного обміну і допомоги між його учасниками. Основною «валютою» даного банку є час, тобто та його кількість, яку людина здатна видати на задоволення потреб іншої людини. При цьому, чим більше людина вклала часу на допомогу іншим учасникам банку, тим більше вона потім зможе отримати допомоги від них. Сфера послуг банку часу досить різноманітна – від незначних хатніх справ, відвідування на дому, спільних прогулянок до допомоги в вико-

нанні особистих функції потребуючого, як-то навчання комп'ютерним навичкам або іноземній мові, розробці тематичних програм та тез конференцій. Для зміцнення загального зв'язку, учасники Банку організують серію інтеграційних зустрічей та спільні поїздки. Вони також приймають спільні заходи для всієї спільноти. Наприклад – організують щорічне святкування Дня активних спільнот або Міжнародного дня літніх людей. Обмін послуг створює мережу соціальної підтримки, що робить людей більш тісно пов'язаними і впевненими в тому, що вони можуть розраховувати на допомогу з боку інших.

2. «Політ бабусь». Вперше був реалізований в Лодзі. Проект заснований на добровільній роботі кількох людей, в основному жінок, віком від 55 років. Полягає в тому, що жінки (або чоловіки) похилого віку беруть участь у написанні казок та віршів для дітей, а потім режисери проводять на основі їх виступи у лікарнях, школах, бібліотеках та дитячих будинків [6, с. 17].

3. «Викручуємо». Вперше був реалізований в Гданську. Під «Викручуємо» розуміється команда з різних поколінь добровольців, що виконують безкоштовний дрібний ремонт. Так, група з 5 старших волонтерів (працівники-пенсіонери) та 5 молодих волонтерів (студенти коледжу) за допомогою працівників соціальних служб надають допомогу з проведення дрібного ремонту електричних, гідравлічних приладів (як-то побутових приладів). Під час роботи старі та молоді волонтери активно співпрацюють, діляться враженнями та обмінюються досвідом.

4. «Театр з бабусею, театр з дідусем – майстерня театральна». Вперше був реалізований в Шверкланах. Учасниками проекту були дошкільників, молодші школярі та особи похилого віку. Даний проект складався з трьох етапів. На першому етапі з допомогою інструктора були проведені підготовчі заняття та театральні майстерні. Другий етап була підготовка дітей та осіб похилого віку постановки спектаклю. Заключний етап включав презентацію загальних навичок в прем'єрі вистави під назвою "Злодій часу" в школі, в яку були запрошені всі місцеві співтовариства, а також майстерні з підготовки дошкільників, молодші школярів та осіб похилого віку.

5. «Вік сеньйора і вік юніора». Вперше був реалізований в Рудник-над-Сяном. Проект включав в себе кілька заходів, у тому числі заняття зі скандинавської ходьби для літніх людей під наглядом інструктора, виставки, показ пристрастей осіб похилого віку (живопису, скульптури або рибальства), зустрічі між поколіннями, присвячені традиціям, пов'язаними з харцерством (польський суспільний рух з виховання дітей та юнаків), боротьбою за незалежність і з різдвяними традиціями.

6. «Інтернет-кав'ярня для активного сеньйора». Вперше був реалізований в Хенціні. Проект складався зі створення бібліотеки інтернет-кафе для осіб похилого віку, де вони можуть в сприятливих умовах для себе ознайомитись з комп'ютером і освоїти комп'ютерні навички та роботу в Інтернет-мережі. Метою проекту була активізація та інтеграція осіб похилого віку до інтернет-співдружності Хенціні, підвищення своїх навичок у використанні комп'ютерів, зміна обізнаності і відносини даної категорії до комп'ютера та Інтернету, підвищення активності, поліпшення якості життя та наближення до сучасних систем

зв'язку, а також створення рівних освітніх можливості та мотивація до діяльності. Окрім того, це також було місце зустрічі для між поколіннями, де особи похилого віку в зручних умовах знаходять багато цікавої інформації і поглиблюють наявні знання та інтереси.

7. «Гданська Рада Сеньйорів». Вперше була реалізована в Гданську. Рада була створена в 2007 році і є консультативним органом при Президентові Гданська в питаннях, що стосуються осіб похилого віку. Її метою є надання консультованих рішень, що стосуються осіб похилого віку та їх лобювання. Рада представляє інтереси осіб похилого віку на місцевому рівні та є цінним джерелом знань і досвіду. Окрім того, Рада складається з представників неурядових організацій, наукових кіл та державних установ, які надають послуги для даної категорії населення.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладений матеріал, ми дійшли висновку, що сьогодні соціальна робота з людьми похилого віку в Республіці Польща є доволі актуальна. Вже зараз частка осіб похилого віку становить 22,9% в загальній структурі населення, що є досить високим показником. Задля вирішення ряду проблем осіб похилого віку уряд Республіки Польщі робить важливу ставку на діяльність громадських організації, приватних фірм та благодійних організації, застосовуючи державну систему допомоги тільки в самих крайніх випадках. Метою соціальної роботи з особами похилого віку в Польщі є створення такої структури, за якої виконується принцип «допомога задля самопомоги», тобто відбувається сприяння організації активної діяльності людей між собою, допомога у соціальному розвитку громад. Така політика дозволяє використовувати менше коштів з бюджету на підтримку рівня життя нужденних та отримувати більшу ефективність від самодіяльності осіб, оскільки більша частина проблем людей похилого віку часто не пов'язані з матеріальним становищем, а зумовлені низьким рівнем соціальної ізоляції останніх.

Перспективи подальшого наукового пошуку ми вбачаємо в розробці стратегії підтримки людей похилого віку в Україні.

Література

1. Błędowski, P. Lokalna polityka społeczna wobec ludzi starych / Piotr Błędowski. Warszawa : Oficyna Wydawnicza SGH, 2002. 262 s.
2. Bielak M. Optymalne środowisko życia i zamieszkania w ośrodkach pobytu stałego dla osób starszych, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2011. 265 s.
3. Grewiński, M., Zasada, C. A. System pomocy społecznej w Polsce – wyzwania i kierunki. Toruń 2013. 136 s. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://mirek.grewinski.pl/wpcontent/uploads/2013/03/System_pomocy_spoecznej_w_polsce_wyzwania_i_kierunki.pdf.
4. Rocznik Demograficzny 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до журналу : <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznikdemograficzny-2015,3,9.html>.
5. Rys historyczny pracy socjalnej w Polsce [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nauki-spoeczne.info/rys-historyczny-pracy-socjalnej-w-polsce>.
6. Borcz, H. Praca socjalna z osobami starszymi w środowisku [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wpsnz.uz.zgora.pl/opiekaseniortalna/pliki/Praca%20socjalna%20z%20osobami%20starszymi%20w%20C5%9Brodowisku%20wyk%20C5%82ad.pdf>.
7. Leszczyńska-Rejchert, A. Człowiek starszy i jego wspomaganie – w stronę pedagogiki starości, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn 2007. 245 s.
8. Standard pracy socjalnej z osobami starszymi Wersja robocza z 27.05.2011r. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.wrzos.org.pl/projekt1.18/download/2.1.STANDARD%20PRACY%20SOCJALNEJ%20Z%20OOS.pdf>.
9. Szweda-Lewandowska, Zofia Polityka społeczna wobec starości i osób starszych [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.uni.lodz.pl:8080/xmlui/handle/11089/5421>.

